

нових програмних вимог щодо засвоєння норм і правил мови, мовленнєвих дій, потрібних для опанування мовленнєвими уміннями. Мовленнєва підготовка дошкільників є підґрунтям для отримання в майбутньому освіти, для професійної підготовки.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у продовженні формування мовленнєвої особистості учня початкової школи із застосуванням різних мовних засобів на уроках рідної мови та читання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Айдарова Л. Н. Маленькие школьники и родной язык. – М.: Знание, 1983. – С. 12.
2. Богуш А. М., Шиліна Н. Є. Мовленнєва готовність старших дошкільників до навчання у школі. – О.: ПНУ АПН України, 2003.
3. Вашуленко М. С. Формування мовної особистості молодшого школяра в умовах переходу до чотирьохрічного початкового навчання // Почат. шк. – 2000. – № 4. – С. 12.
4. Калмикова Л.О. Комунікативний підхід до розвитку мовлення дошкільнят // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 1. – С. 52.
5. Пироженко Т. О. Сучасні підходи до мовленнєвого розвитку дітей // Дошк. виховання. – 2001. – № 1. – С. 11.
6. Повышение эффективности образовательной работы дошкольных учреждений в связи с подготовкой к школе: Сб. науч. тр. – К.: КГПН, 1987. – С.60.

УДК 371 036

Є.С. Швець

ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті розглядаються можливості здійснення міжпредметних зв'язків для використання знань з інших предметів, для чіткішого оволодіння англійською мовою.

The article deals with the possibilities of the intersubjects, relations for other subjects, knowledge, use for successful English language learning.

Зростаючий потік суспільної, наукової та технічної інформації впливає на зміст навчання, часто ускладнює його використанням традиційних способів відбору матеріалу, порушує стабільність, призводить до перевантаження учнів навчальним матеріалом, що не має освітнього значення. У таких умовах способи нетрадиційного розв'язання проблеми оновлення змісту навчання і виховання, що вирішують педагоги-дослідники на шляхах міжпредметних зв'язків є особливо актуальними.

Актуальність проблеми міжпредметних зв'язків соціально зумовлена змінами в науковій та виробничій сферах, які викликають необхідність змін у навчанні підростаючого покоління. Мета статті полягає в підсиленні уваги щодо проблеми міжпредметних зв'язків та розробці ефективної методики реалізації міжпредметних зв'язків на уроках англійської мови в початковій школі.

Історія методики навчання свідчить, що об'єднання певних елементів або різних частин видів навчальної діяльності в єдине ціле зовсім не нове методичне явище. Воно цінилось і використовувалось К.Д.Ушинським, зокрема при побудові курсу навчання грамоті. За задумом автора цей метод дозволив пристосувати та об'єднати окремі елементи двох видів мовної діяльності – письма і читання – для швидкого і точного досягнення однієї мети: формування у дітей здібностей до спілкування за допомогою тексту.

Відомо, що створений К. Д. Ушинським засіб взаємозв'язку письма і читання використовується і в сучасній школі. Останнім часом посилилась увага до міжпредметних

зв'язків у початковій ланці освіти. Розроблено та експериментально підтверджено інтегрований навчальний курс “Конструювання з паперу і англійська мова”.

Початок міжпредметних зв'язків було покладено Я. А. Коменським, який зазначав, що початкова школа повинна вчити не тільки читання, письма і лічби, але й корисним дітям відомостям, які входять у фонд загальних знань. Школа, за словами Я. А. Коменського, повинна стати майстернею, в якій проходить взаємне навчання, обговорення. Цій меті мають сприяти оновлені навчальні курси, форми і методи навчання.

У розв'язанні цієї суттєво важливої проблеми велике значення має встановлення і здійснення систематичних зв'язків між навчальними дисциплінами і формами діяльності учнів. Тому проблема міжпредметних зв'язків є однією з актуальних проблем сучасної дидактики.

Розглянемо проблему здійснення міжпредметних зв'язків англійської мови з іншими навчальними предметами початкової школи. Їх взаємозв'язок зумовлює нетрадиційне розв'язання проблеми, оновлення змісту навчання, їх якісного поліпшення у початковій школі. Розумова діяльність і теоретичні знання складають основу, базу для оволодіння предметом, а спеціально організована діяльність, в свою чергу, не тільки формує практичні уміння та навички, але й розвиває мислення, уявлення, увагу.

Психологами доведено, що повне засвоєння знань, сформованість умінь та навичок можуть бути досягнені в умовах їх активного самостійного використання та зміни. Вже в початковій школі можна зробити для розвитку дітей уміння спостерігати, повторювати, виділяти головне [1: 11].

Важливою умовою є поєднання практичної діяльності з розумовою, підвищення рівня самостійності та творчості учнів у процесі виконання завдань на уроках англійської мови.

Зв'язок англійської мови з іншими предметами має двобічний характер, тобто на уроках з інших предметів вводяться поняття, формуються навички, означення, які застосовуються в конкретних ситуаціях на уроках англійської мови і навпаки.

Слід зазначити, що залежно від типу уроку увага повинна зосереджуватись на вивченні мовного матеріалу, але з обов'язковим включенням елементів практичної діяльності учнів.

Аналіз стану проблеми міжпредметних зв'язків у психолого-педагогічній та методичній літературі, практиці роботи школи і анкетування вчителів початкової школи показали, що зазнають значних труднощів у здійсненні взаємопов'язаних дисциплін. Причинами цього можуть бути:

- 1) необізнаність з дидактичними основами міжпредметних зв'язків;
- 2) недостатня узгодженість програмних дисциплін, між якими устанавлюються міжпредметні зв'язки;
- 3) незнання методики здійснення міжпредметних зв'язків.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми міжпредметних зв'язків дозволив визначити основні принципи здійснення міжпредметних зв'язків та шляхи їх реалізації. Це такі основні принципи:

- 1) доступність;
- 2) послідовність;
- 3) врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів;
- 4) науковість.

Успіх у реалізації міжпредметних зв'язків залежить також від ряду важливих дидактичних умов:

- 1) усвідомлення вчителем необхідності і важливості міжпредметних зв'язків;
- 2) високий рівень підготовки і знання програмного матеріалу суміжних дисциплін;
- 3) здійснення міжпредметних зв'язків передбачає узгодженість програм суміжних дисциплін.

Для забезпечення результативності здійснення міжпредметних зв'язків у початковій школі дії вчителя повинні полягати в:

- 1) систематичному використанні другої дисципліни при вивченні першої;
- 2) забезпеченні першого предмета необхідними матеріалами;
- 3) дотриманні єдиних загальнодидактичних вимог до учнів.

Можна виділити такі шляхи встановлення міжпредметних зв'язків: інформаційно-рецептивний, репродуктивний, дослідницький і проблемний. Для реалізації міжпредметних зв'язків між англійською мовою та іншими навчальними дисциплінами, які викладаються в молодшій школі, необхідне сполучення різноманітних шляхів установлення зв'язків між навчальними дисциплінами [2: 14].

У практику роботи в школі впроваджується нова форма організації навчальної діяльності, що базується на міжпредметній основі. В початковій школі такі уроки веде один учитель, який синтезує різні галузі знань і поєднує теоретичні, емпіричні та практичні питання.

Учителю необхідні глибокі знання з кожного предмета, чіткі уявлення про загальні точки зіткнення. По-перше, у класі працює один учитель, який веде всі предмети і йому добре відомий весь програмовий та пройдений матеріал початкової школи. По-друге, учитель добре знає психологічний клімат, вікові особливості, можливості учнів класу. Це дозволяє йому вибрати прийоми і методи здійснення міжпредметних зв'язків на уроці. Особливу увагу при підготовці таких уроків слід приділяти завданням міжпредметного характеру, творчим завданням, що сприяють формуванню узагальнених умінь і навичок.

Досвід методистів показує можливість вирішення проблеми впровадження міжпредметних зв'язків на уроках англійської мови в початковій школі. Зокрема, Н.Н.Трубанєва розробила інтегрований курс “Англійська мова і навколишній світ” [4: 16], М.О.Метьолкіна розробила систему уроків, які спрямовано на реалізацію міжпредметних зв'язків між трудовим навчанням та англійською мовою [3: 38].

На думку М.О.Метьолкіної навчально-виховний процес у початковій школі, з іноземної мови, зокрема, передбачає залучення різних видів діяльності. Особливість навчальної діяльності з оволодіння іноземною мовою як навчальним предметом полягає в тому, що молодший школяр одночасно виступає суб'єктом двох видів діяльності – навчальної та іншомовної, мовленнєвої. Багато часу відводиться і для дошкільних видів діяльності: ігри, малювання, співів тощо, які в єдності сприяють забезпеченню розвивальної функції іноземної мови як навчального предмета.

Щоб навчання приносило молодшим школярам задоволення, їхні руки мають бути вправними, натренованими в швидкому, точному та координованому виконанні багатьох рухів, потрібних у різних навчальних діях. Накопичення чуттєвого досвіду молодших школярів з різних джерел сприймання є основою, яка прискорює розвиток процесів мислення, мовлення, загострює увагу, збагачує почуття, фантазію. Тому, щоб розвивати м'язи рук, точність рухів молодших школярів, М.О.Метьолкіна пропонує протягом усього навчального року доповнювати традиційне домашнє завдання з англійської мови вправами, які залучають учнів до одного з найпоширеніших видів діяльності – конструювання з паперу.

М.О.Метьолкіною розроблено вправи, які включають в себе елементи конструювання з паперу та елементи навчання англійської мови. Провідною метою цих вправ є практична – формування в молодших школярів мовленнєвих навичок та вмінь. Одночасно кожна вправа спрямована:

- 1) на розвиток дрібної мускулатури рук, залучення дітей до певних дій (трудових);
- 2) на оволодіння елементами графічної грамоти (з метою формування узагальнених способів дій).

Ці вправи пропонуються першокласникам як один з різновидів домашньої роботи, оскільки їх виконання на уроці займає багато часу. Інструкція щодо виконання вправ пропонується рідною мовою.

Вправа 1.

Основна мета – формування вимовних навичок.

Дітям пропонується картка із зображенням телевізора та картки, на яких зображені різні предмети (намет, телефон, ваза, цифра “10”, склянка, стіл, черепаха, олівець).

Завдання вправи: цей чарівний телевізор показує лише ті предмети, назва яких починається зі звука [t]. Назви вголос ті предмети, які починаються звуком [i]. Виріж зображення цих предметів з картки і наклеї на екран телевізора.

Вправа 2.

Основна мета – формування навичок техніки читання на рівні ізольованих слів.

Дітям дається картинка, на якій зображено зиму з усіма її атрибутами, а також картки, на яких написано слова, які відповідають зображенню на картинці. Завдання вправи: відповісти на запитання “Як називається ця пора року англійською мовою?”. Вирізати з карток слова і у порожні квадрати наклеїти їх (відповідають назвам зимових предметів), перевірити, чи відповідають слова зображенню. Вголос прочитати всі обрані слова. Пропонуються такі слова: snow, scarf, sweater, skates.

Вправа 3.

Основна мета – формування навичок техніки читання на рівні ізольованих слів.

Завдання вправи: вирізати з картки літери. Скласти їх одну за одною, прикріпити до картки із зображенням літер “en”. Таким чином діти зробили книжечку. Гортаючи сторінки книжки, діти мають прочитувати отримані слова (ten, den, pen, men, ten).

Вправа 4.

Основна мета – формування навичок техніки письма на рівні ізольованих слів.

На картках зображено 6 різних предметів. На інших шести картках зображено коробки, в яких знаходяться певні предмети. На цих коробках зображено лише початкові букви назви предмета.

Завдання вправи: допомогти заховати предмети у коробки, а початкові букви допоможуть здогадатися, що лежить у кожній з них. Виріж і наклеї на кожну коробку відповідний предмет та напиши його назву. Пропонуються зображення таких предметів: дерево, виноград, квітка, гребінець, яблуко, хліб.

Вправа 5.

Основна мета – формування вмінь читання на рівні тексту.

Дітям пропонується розрізна картка, на якій зображено чотири різні малюнки: слоненя, кенгуру, лев і світ звірів.

Завдання вправи: розрізати за штрих лініями картку. Зробити із маленьких малюнків книжечку за номерами сторінок, вголос прочитати речення, які написано на кожній із сторінок. До уроку підготувати відповідь на запитання “Which of these things do you do?”

Вправа 6.

Основна мета – формування вмінь аудіювання.

Дітям пропонується картки із зображенням різних природних явищ (сонечко, вітер, дощ, сніг, хмари). На іншій картці зображено хлопчика, який має два змінних обличчя (радісне і похмуре).

Завдання вправи: слухаючи на уроці розповідь вчителя про погоду та ставлення до неї хлопчика, проілюструй за допомогою відповідних малюнків настрої хлопчика. Наприклад: “It’s sunny. The boy likes/ doesn’t like a sunny day.”

Вправа 7.

Основна мета – формування вмінь говоріння.

Дітям пропонується зображення героїв казки “Три ведмедя”.

Завдання вправи: за бажанням розфарбувати персонажі та декорації до казки “Три ведмедя”. Вирізати та наклеїти їх на цупкий папір, розказати англійською мовою цю казку із використанням декорацій.

Запропоновані вище завдання можуть слугувати зразком для укладання аналогічних завдань з іншим мовним/мовленнєвим матеріалом учителями як англійською, так і інших іноземних мов.

Н.Н.Трубанєва розробила інтегрований курс “Навколишній світ та англійська мова” [4: 16]. Цей курс показує, що обидві дисципліни характеризуються спільністю цілей, змісту, засобів і прийомів навчання. Все це дозволило Н.Н.Трубанєвій довести, що цей курс сприяє вирішенню проблеми соціалізації та розвитку комунікативних умінь, а також сприяє підготовці дітей до системного навчання: розширенню світогляду школярів, розвитку необхідних психічних механізмів (пам’ять, увага, мислення) і процесів (аналізу, синтезу, узагальнення).

За умови впровадження цього курсу виграють обидві дисципліни. Іноземна мова отримує предмет мовлення. “Навколишній світ” може дати об’єктивну картину світу, взаємозв’язок “природа – суспільство”. Це буде сприяти формуванню поваги до іншого народу засобом вивчення мови, елементів культури і традицій цього народу. Крім цього, таке поєднання навчальних дисциплін сприяє постійному повторенню і закріпленню вивченого матеріалу. Цей курс включає різні види діяльності: рухливі ігри, перегляд діафільмів, малювання, конструювання і т.д.

Інтегрований курс “Навколишній світ та іноземна мова” може використовуватись і для навчання шестирічних школярів і може стати першим ступенем у підготовці до більш глибокого пізнання навколишнього світу. Вивчення іноземної мови проходить в усній формі. Щоб запобігти забуванню, даний інтегрований курс має проводитися 3-4 рази на тиждень. Цей курс можна продовжувати і на старших ступенях навчання, в різних його формах. В перспективі передбачається складання системи комбінованих і узагальнюючих уроків.

Проведення інтегрованих уроків та впровадження курсів з міжпредметною основою в молодшій школі сприяє більш глибокому матеріалу, пробуджує інтерес до навчання. В процесі проведення такої англійської мови в учнів формуються узагальнені уміння, які вони можуть використовувати в практичній діяльності, формується цілісний світогляд, що і є завданням сучасної школи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Захарова І. М. Реалізація міжпредметних зв’язків при формуванні навчально-пізнавальних умінь школярів // Початкова школа. – 1998. – С. 10 – 13.
2. Крупівська І. А. Використання міжпредметних зв’язків у навчанні. Аудіювання англійською мовою. – 2000. – (Іноземні мови) № 3. – С. 14 – 18.
3. Трубанєва Н. Н. Интегрированный курс, окружающий мир и английский язык для начальной школы // Иностранный язык в школе. – № 2. – 1990. – С. 16 – 21.
4. Метьолкіна М. О. Конструювання з паперу в навчально-виховному процесі з англійської мови в 1-му класі // Рідна школа. – 2002. – № 8, 9. – С. 38 – 41.